

KATEHEZA PO MJERI UČENIKA

Joseph Colomb: KATEHEZA ŽIVOTNIH DOBI,
Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1991.

Ovo je još jedna korisna knjiga iz biblioteke "Orijentacije", koju izdaje Katehetski salezijanski centar u Zagrebu.

Kako kaže pisac predgovora hrvatskom izdanju i ravnatelj Katehetskog salezijanskog centra dr. Marko Pranjić, "Colomb je jedan od prvih i najvažnijih začetnika francuske katehetske obnove" (str. 5).

Stvarno, najveća vrijednost ove knjige ne samo za katehezu nego i za svjetovni odgoj leži u tome što ona predstavlja suvremenu interdisciplinarnu sintezu spoznaja o razvoju i psihofizičkim mogućnostima djeteta. Time se konačno prevladava svaki ostatak srednjovjekovnog shvaćanja djeteta kao homunukleusa (čovjeka u malom) i, što je još važnije, omogućuje katehetama/odgajateljima da dublje empatijski shvate složeni psihički razvoj djeteta i njegove edukativne mogućnosti.

Naravno, autor ove knjige psihofizički razvoj djeteta prvenstveno sagledava u funkciji vjerskog odgoja.

Velik broj spoznaja Colomb je u ovoj knjizi sistematizirao u tri kapitalna dijela, koja je zatim podijelio u poglavlja i potpoglavlja. Zahvaljujući toj strogoj kla-

sifikaciji građiva, postigao je visok stupanj čitljivosti čak i za nestručnjake.

U prvom dijelu autor prikazuje krivulju ljudskog života i na taj način pokazuje životne dobi, etape u razvoju i njihov logos koji valja slijediti ako se želi biti uspješan kateheta/odgajatelj. Na osnovi shvaćanja da je čovjek kao liberotropno biće stalno i nužno usmjeren prema Bogu (sloboda je samo svjetovni izraz Boga!) on je s pravom zaključio kako je nužno organizirati permanentnu katehezu u svim životnim dobima, jer čovjek u svakoj dobi - s obzirom na stečena iskustva i svoju zrelost - komunicira s Bogom na drukčiji, poseban način.

Slijedom toga shvaćanja Colomb u slijedećem poglavlju razrađuje granice, mogućnosti i oblike kateheze od rođenja do treće godine života te s pravom naglašava kako se tada kateheza uspješno ostvaruje postupcima optimalne kršćanske demonstracije i dječje imitacije u društvu roditelja. Tako se spontano i polusvjesno stvaraju osnovne pretpostavke za kasniji osviješćeni vjerski odgoj. Nasljedovanje, življenje i aktivno sudjelovanje u vjerskom životu - to su glavni oblici početnog vjerskog odgoja koji od roditelja traže uzorno kršćansko življenje.

Analizu psihogeneze djeteta autor nastavlja u trećem poglavlju, u kojem prikazuje karakteristike te dobi od treće do šeste godine života. Budući da je dijete u toj etapi već osposobljeno za sustavniju katehezu (jer je svladalo jezik i ima osnovne vjerske temelje kršćanskog života), u dobi predškolskog odgoja započinje i kateheza, koja se odvija po dominantnim mogućnostima djeteta te dobi. Budući da je to dob dominacije bajkovitosti i maštovitog shvaćanja svijeta i života, kateheza se u toj dobi odvija putem pričanja i evokacije najprikladnijih biblijskih zgoda u životu Isusovu.

U četvrtom poglavlju Colomb obrađuje slijedeću razvojnu etapu djeteta od sedme do devete godine, u kojoj dominira konkretna inteligencija, stvarno manipuliranje i stanovit aktivizam s prvim svrhovitim vještinama. Zbog njenih većih mogućnosti za prijem vjerskih informacija, autor ovu etapu naziva inicijacijskom, jer tada učenik stvarno započinje sa školskom katehezom. Ovo je poglavlje posebno instruktivno za katehete, jer im pokazuje što učenici mogu i kako najbolje mogu shvatiti temeljne vjerske objave.

U petom se poglavlju analiza proteže na dječji razvoj od devete do dvanaeste godine, kada je dijete sazrelo i za dublje poniranje u vjerske spoznaje, naravno, ako mu se informacije posreduju sukladno i primjereno njegovim psihofizičkim mogućnostima. Iz svega toga Colomb zaključuje da je najveća tajna a ujedno i vještina dobra katehete u tome da uvijek polazi od datog stupnja dječjeg razvoja, ali da dijete tu odgojnim sadržajima omogućava ubrzani prirodni razvoj. Taj princip zdravog napora vrijedi podjednako i u području svjetovnog odgoja i njime se, kao što je poznato, pedagogija izdiže iznad ideologizacije i postaje znanstvena disciplina o maksimalno mogućem i ubrzanom razvoju čovjeka.

Colomb u šestom poglavlju obrađuje specifične razvojne i odgojne probleme preadolescencije, a u sedmom vrlo ozbiljno analizira i adolescenciju kao najvažniji period ne samo u vjerskom nego i životnom razvitku mladeži. Naime, adolescencija je dob potpunog sazrijevanja formalne inteligencije i poosobljavanja. Dijete tada izlazi iz "srednjeg roda" i postaje samostalan čovjek koji shvaća svoje dužnosti i prava, a osjeća i subjektivne moći koje mu omogućuju da se oblikuje kao zrelo, socijaliziran, vjerski oformljen i samostalan čovjek koji poput Odisēja traži i pronalazi svoj put do Itake (a to je osobna sreća i spoznaja Boga kao svedržatelja u kozmosu).

Koliko je ova dob važna za vjerski odgoj vidi se i po tome što je autor cijelo osmo poglavlje posvetio suvremenim načinima kateheze, a deveto liku katehete. Da bi

bio maksimalno poučen, on je ta poglavlja konkretizirao do metodičke razine, jer mu je bio cilj dobro educirati samog edukatora.

S tim u svezi autor u desetom poglavlju obrađuje najvažnije probleme kalibriranja informacijskih sadržaja koje učenici trebaju usvojiti uz komunikacijsku pomoć katehete.

U jedanaestom poglavlju se započeta analiza psihofizičkih mogućnosti čovjeka nastavlja opisivanjem specifičnosti kasne adolescencije kao prijelazne dobi prema zrelosti i naglašava da je tada katehezu potrebno drukčije postaviti: razgovorno, savjetodavno, analitički i s etičko-teološkim procjenama, jer ove više tipove informacijske obrade omogućuje zrelost mladića i djevojke.

Nakon toga Colomb prosljeđuje svoju analizu na dob odraslih (vir, andros), što u dosadašnjoj pedagogiji nije bilo dovoljno rasvijetljeno. U dvanaestom poglavlju se generalno osvrće na psihofizičke mogućnosti zrela čovjeka, da bi onda u trinaestom detaljnije prikazao specifične doživljajne mogućnosti zrela čovjeka od dvadeset druge do dvadesetpete godine. U četrnaestom poglavlju autor zatim obrađuje dob posve zrela čovjeka od trećeg do sedmog desetljeća, da bi ovu ontogenezu čovjeka završio u petnaestom poglavlju s opisom načina doživljavanja vjere i Boga u dobi mudrosti i savršenstva (starosti) kad se čovjek priprema za jedan viši i savršeniji život s onu stranu ovozemaljskosti.

Pošto je tako s velikom erudicijom eksplicirao cijelu ljudsku ontogenezu s naznakama teškoća i prednosti svake posebne dobi, što je neophodno za odmjeravanje ciljeva, sadržaja i metoda u katehezi, Colomb drugi dio knjige započinje s didaktičko-metodičkom problematikom kateheze. Glavni problem u ovome dijelu je spoznavanje strukture i funkcije ljudskih mentaliteta i usklađivanje kateheze prema njima. U prvom poglavlju Colomb tako prikazuje logos mentaliteta kao duhovnog stila čovjeka/skupine. S tim u svezi u drugom se poglavlju proučava sveza tipičnih mentaliteta i adekvatne kateheze, u trećem se na još konkretniji način opisuju karakteristike modernog mentaliteta u odnosu na ateizam, a isti se problem u četvrtom poglavlju analizira i sa stajališta kateheze i modernog mentaliteta. Idući tako u eksplicirajući od općega prema posebnome, Colomb u slijedećim poglavljima (sve do jedanaestog) analizira relacije kateheze prema najaktualnijim problemima suvremenog svijeta, što je odisejada kateheze i uspješna metodička Arijadnina nit u traženju puta prema Bogu.

Treće, posljednje poglavlje autor posvećuje naj-složenijoj problematici vjerskog odgoja - mogućnosti vjerskog obraćenja. U širem pedagoškom kontekstu to je problem preodgajanja. U kontekstu vjerskog preodgajanja autor u ovom poglavlju s taktom i velikom interdisciplinarnom akribijom prilazi granicama i mogućnostima obraćenja nevjernika (s problematikom Morbus Pauli). On s pravom ukazuje na to da se pravo preobraćenja događa samo u okruženju preporoda za novi život. Što se pak tiče dalje vjerske edukacije, ona je lakša i autor je opisuje u slijedeća tri poglavlja: evangelizacija, krsna kateheza i kateheza prosvjetljenja.

Ovo djelo, kao što smo već istaknuli, ima katehetsko i svjetovno pedagoško značenje, jer pomaže odgajateljima da shvate koliko su prohodne razvojne i komunikacijske mogućnosti djece u procesima odgoja na razinama ontogenetskih etapa. Zahvaljujući uvidanju KSC u Zagrebu da je u humanoj edukaciji podjednako važno voditi računa o sadržajima kao i personalnim mogućnostima učenika, naša javnost je dobila moderno, sintetsko i vrlo poučno štivo koje će podjednako koristiti kateheta-ma, učiteljima i profesorima raznih profila i usmjerenja.

DR. NEDJELJKO KUJUNĐIĆ